

7. Covert J. The 100 Best Business Books of All Time: What They Say, Why They Matter, and How They Can Help You / J. Covert, T. Sattersten. Portfolio Trade., 2011. – 368 p.
 8. Allen D. Getting Things Done: The Art of Stress-Free Productivity / D. Allen. – Penguin Putnam., 2001. – 288 p.
 9. Tracy B. TurboStrategy: 21 Powerful Ways to Transform Your Business and Boost Your Profits Quickly / B. Tracy. – AMACOM., 2003. – 160 p.

Возный Н.Р., Бала Р.Д. Этимология и развитие тайм-менеджмента как неотъемлемой составляющей эффективного управления

Исследована экономическая сущность понятия "тайм-менеджмент", указаны предпосылки его возникновения. Внимание акцентировано на основных историко-экономических подходах относительно содержания тайм-менеджмента и эволюционных этапах его развития. По результатам анализа научных изданий по тематике, освещены характерные черты и признаки, инструменты и методы тайм-менеджмента в каждую эпоху его становления. Охарактеризованы основные факторы зарождения новой эпохи тайм-менеджмента, обоснована целесообразность и последствия его интегрирования практически во все сферы человеческой деятельности.

Ключевые слова: тайм-менеджмент, делегирование руководства, самоменеджмент, долгосрочное планирование, эффективность управления.

Voznyu N.R., Bala R.D. The Etymology and Development of Time Management as an Integral Part of the Effective Management

The economic essence of the concept of time management is proposed. Some preconditions for its occurrence are stated. The major historical and economic approaches regarding the content of time-management and evolutionary stages of its development are focused on. According to the analysis of the scientific publications on the subject, main characteristics and features, tools and techniques of time management are highlighted in every epoch of its formation. The main factors of the new era of time management, expediency and consequences of its integration in virtually all spheres of human activity, are described.

Key words: time management, stewardship delegation, self-management, long-term planning, management efficiency.

УДК 430.43 *Пошукувач О.З. Гірська;*
проф. Г.Г. Цегелик, д-р фіз.-мат. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка

АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГІВ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ВІД ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проаналізовано ефективність податкової системи України за останні декілька років. Досліджено динаміку чисельності фізичних осіб-підприємців і динаміку податкових надходжень від фізичних осіб-підприємців за допомогою методів математичного моделювання, невідомі параметри яких обчислено методом найменших квадратів. Застосовано регресійний аналіз для прогнозування та дослідження податкових надходжень до державного бюджету та чисельності фізичних осіб-підприємців. Розглянуто питання становлення та розвитку механізму оподаткування підприємницької діяльності в Україні.

Ключові слова: аналіз, математичне моделювання, регресійний аналіз.

В умовах перебудови економіки України, створення нових соціальних та економічних відносин у суспільстві, розбудови нашої держави як незалежної та самостійної, важлива роль відводиться податковій системі [1-3]. Одним із першочергових завдань ринкової реформи в Україні є створення ефективної податкової системи, яка забезпечувала б розвиток господарського комплексу країни, відповідним чином регулювала б економічні відносини.

Ефективність податкової системи визначається тим, наскільки цілеспрямовано вона вирішує комплекс завдань, пов'язаних з керуванням економіки як системи, розвитком виробництва, підвищенням життєвого рівня населення. У пошуках шляхів виходу з економічної кризи назріла необхідність податково-бюджетного регулювання в Україні замість проведення суто фіскальної податкової політики. Крім цього, сьогодні на державному рівні визнано гостроту проблем оподаткування, пов'язаної з надмірністю податкового тягаря. Останній і є однією з причин фінансової нестабільності підприємств, зменшення сукупного попиту і економічної кризи.

Від механізму стягнення податків залежить формування дохідної частини бюджету, а це, як відомо, основна фінансова база держави. Саме податкова система сприяє постійним, стабільним і повноцінним надходженням коштів до бюджету. Тому аналіз функціонування податкової системи, особливо зараз в умовах системної кризи, набуває великого значення.

Важливою рушійною силою управління національним господарством та становлення ефективної ринкової економіки є розвинене мале підприємництво, найчисельнішою складовою якого в Україні є фізичні особи-підприємці. Через простоту створення і ведення діяльності в статусі підприємця ця форма бізнесу користується дедалі більшою популярністю. Питанням механізму оподаткування досліджено у працях таких науковців, як Ю. Іванов, В. Бурковський, Л. Демиденко, С. Каламет, Л. Карпов, В. Карпова, О. Кухарева, І. Лютий, М. Романюк та ін.

Організаційно-економічний механізм оподаткування підприємницької діяльності розглянуто в [4, 5]. У цій роботі проведено прогнозування кількості фізичних осіб-підприємців та обсяги податкових надходжень від них на 2008-2012 рр. При прогнозуванні використано формулу логістичного відображення [6]. Однак не обґрунтовано вибір параметра r , який входить у формулу, і не встановлено, наскільки обчислені показники відповідають реальній дійсності. Тому виникає необхідність спрогнозувати вказані показники за допомогою економетричного моделювання і порівняти з наведеними в [4].

Табл. 1. Дані про кількість фізичних осіб-підприємців – платників єдиного та фіксованого податків

Рік	Чисельність фізичних осіб-підприємців – платників єдиного податку	Чисельність фізичних осіб-підприємців – платників фіксованого податку	Надходження єдиного податку з фізичних осіб-підприємців (млн грн)	Надходження фіксованого податку з фізичних осіб-підприємців (млн грн)
2005	696,8	404	1254,36	274,74
2006	824,5	409,1	1568,76	285,19
2007	975	419	1570	290
2008	1015,2	446,5	1611	319,3
2009	1008,9	488,1	1653,6	385,1
2010	1189,5	497,4	1677,9	424,7
2011	1175,3	592,2	1698	460,1
2012	1266,8	652,1	1734,4	491,5
2013	1270	737,6	1785,9	521,3

Метою цього дослідження є використання регресійного аналізу для прогнозування кількості фізичних осіб-підприємців та обсяги податкових надходжень від них на період 2014-2018 рр. та порівняння одержаних результатів з наведеними в [4]. Розглянемо тепер дані про кількість фізичних осіб-підприємців – платників єдиного та фіксованого податків, а також надходження цих податків до державного бюджету за 2005-2013 рр. Ці дані наведено в табл. 1.

На рис. 1 і 2 зображено діаграми чисельності фізичних осіб-підприємців і динаміки податкових надходжень від них за 2001-2013 рр.

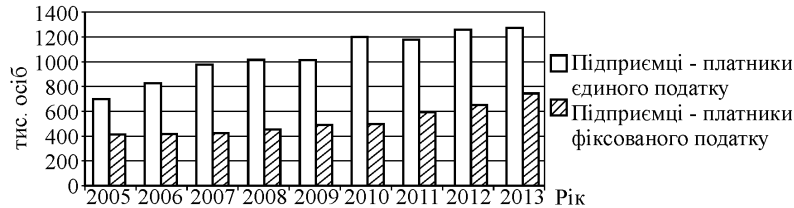

Рис. 1. Зведена діаграма кількості фізичних осіб-підприємців за 2001-2013 рр.

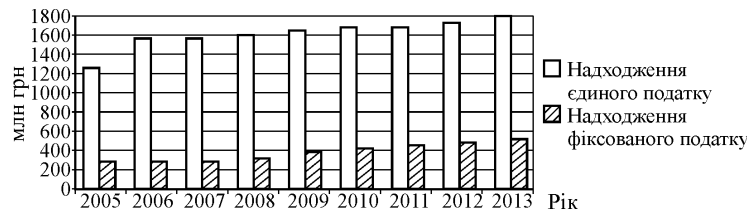

Рис. 2. Зведена діаграма динаміки податкових надходжень від фізичних осіб-підприємців за 2001-2013 рр.

Як видно з рис. 2, найбільш прибутковими для держави серед чинних режимів оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб є плата єдиного податку. Фіксованому податку належить найменша частка у доході державного бюджету. Здійснимо прогнозування показників кількості фізичних осіб-підприємців різних систем оподаткування та обсягу податкових надходжень від них на основі регресійного аналізу. Обмежимося квадратичною та лінійною кривими регресії $y = a_0 + a_1t + a_2t^2$ і $y = \alpha + \beta t$.

Невідомі параметри будемо знаходити за допомогою методу найменших квадратів, тобто мінімізуючи суму квадратів відхилень фактичних даних від теоретичних

$$F(a_0, a_1, \dots, a_p) = \sum_{i=1}^n (y_i - \tilde{y}_i)^2 \rightarrow \min, \quad (1)$$

де: p – кількість невідомих параметрів в рівнянні; y_i – реальні значення прогнозованого показника; $\tilde{y}_i$ – теоретичні значення, n – об'єм вибірки.

У випадку квадратичної апроксимації умова (1) набуде вигляду

$$F(a_0, a_1, a_2) = \sum_{i=1}^n (y_i - a_0 - a_1x_i - a_2x_i^2)^2 \rightarrow \min.$$

Тоді для знаходження коефіцієнтів a_0, a_1, a_2 одержуємо систему рівнянь

$$\begin{cases} \sum_{i=1}^n y_i = na_0 + a_1 \sum_{i=1}^n t_i + a_2 \sum_{i=1}^n t_i^2, \\ \sum_{i=1}^n y_i t_i = a_0 \sum_{i=1}^n t_i + a_1 \sum_{i=1}^n t_i^2 + a_2 \sum_{i=1}^n t_i^3, \\ \sum_{i=1}^n y_i t_i^2 = a_0 \sum_{i=1}^n t_i^2 + a_1 \sum_{i=1}^n t_i^3 + a_2 \sum_{i=1}^n t_i^4. \end{cases} \quad (2)$$

Якщо використовуватимемо лінійну модель, то умова (1) виглядатиме

так:
$$F(a_0, a_1, a_2) = \sum_{i=1}^n (y_i - \alpha - \beta x)^2 \rightarrow \min.$$

Система рівнянь для відшукування коефіцієнтів α, β буде такою:

$$\begin{cases} \sum_{i=1}^n y_i = na + \beta \sum_{i=1}^n t_i, \\ \sum_{i=1}^n y_i t_i = a \sum_{i=1}^n t_i + \beta \sum_{i=1}^n t_i^2. \end{cases} \quad (3)$$

Нами побудована квадратична модель для апроксимації динаміки чисельності фізичних осіб-підприємців – платників єдиного податку. Ця модель має вигляд $y = -5,57t^2 + 125,6t + 595,1$.

На рис. 3 наведено квадратичну апроксимацію динаміки чисельності фізичних осіб-підприємців – платників єдиного податку.

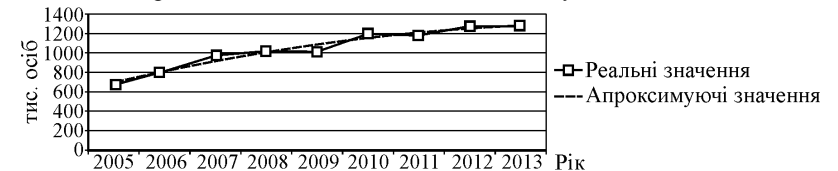

Рис. 3. Квадратична апроксимація динаміки чисельності фізичних осіб-підприємців – платників єдиного податку

Для апроксимації динаміки чисельності фізичних осіб-підприємців – платників фіксованого податку побудовано квадратичну модель

$$y_{kv} = 5,95t^2 - 18,46t + 420,2.$$

На рис. 4 наведено квадратичну апроксимацію динаміки чисельності фізичних осіб-підприємців – платників фіксованого податку.

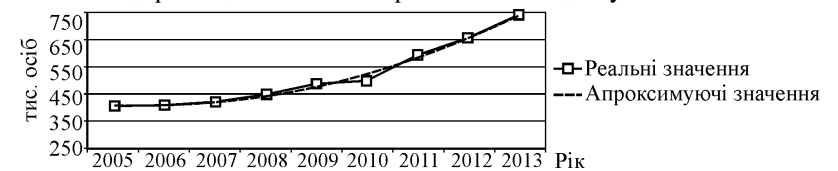

Рис. 4. Квадратична апроксимація динаміки чисельності фізичних осіб-підприємців – платників фіксованого податку

Для отримання апроксимації динаміки надходжень єдиного податку з фізичних осіб-підприємців побудовано лінійну модель

$$y = 49,1t + 1371.$$

На рис. 5 наведено лінійну апроксимацію динаміки надходжень єдиного податку з фізичних осіб-підприємців.

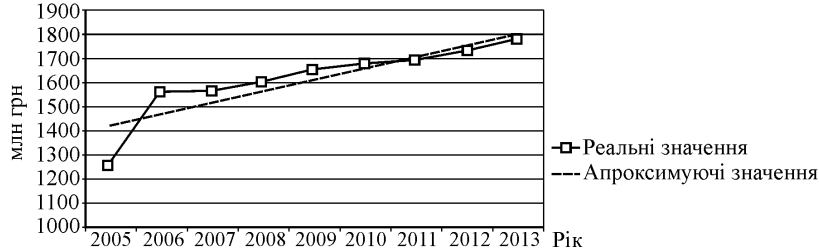

Рис. 5. Лінійна апроксимація динаміки надходжень єдиного податку з фізичних осіб-підприємців

Для отримання апроксимації динаміки надходжень фіксованого податку з фізичних осіб-підприємців нами побудована квадратична модель

$$y_{kv} = 1,49t^2 + 19,29t + 239,9.$$

На рис. 6 наведено квадратичну апроксимацію динаміки надходжень фіксованого податку з фізичних осіб-підприємців. Для перевірки моделей на адекватність обчислимо для кожної з них коефіцієнт кореляції між фактичними і теоретичними значеннями показника за формулою

$$r = \sqrt{1 - \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \tilde{y}_i)^2}{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}},$$

де: $\tilde{y}_i$ – теоретичні значення залежної змінної; $\bar{y}$ – середнє значення реальних даних $\bar{y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i$.

Коефіцієнти кореляції для побудованих моделей відповідно становлять

$$r_1=0,962, r_2=0,894, r_3=0,851, r_4=0,975.$$

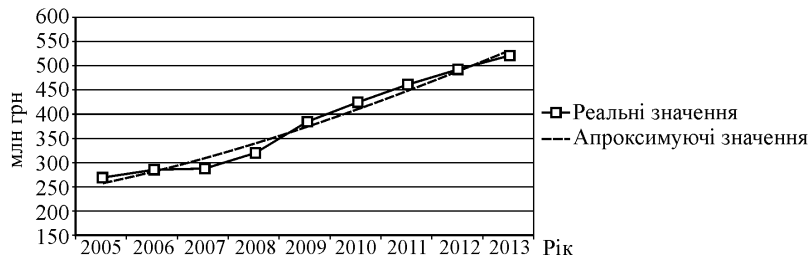

Рис. 6. Квадратична апроксимація динаміки надходжень фіксованого податку з фізичних осіб-підприємців

Отже, побудовані моделі досить добре апроксимують досліджуваний процес, оскільки значення коефіцієнта кореляції для всіх рівнянь є близьким до

одиниці. У табл. 2 наведено прогностні показники динаміки кількості фізичних осіб-підприємців та обсягів податкових надходжень від них на період 2014-2018 рр.

Табл. 2. Прогностні показники динаміки кількості фізичних осіб-підприємців та обсягів податкових надходжень

Напрямок прогнозування	Прогностний показник				
	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість фізичних осіб-підприємців – платників єдиного податку	тис. осіб				
	1275,7	1356,3	1369,64	1346	1320,9
Кількість фізичних осіб-підприємців – платників фіксованого податку	721,2	762,3	803,1	844,3	885,4
Податкові надходження єдиного податку	млн грн				
	1719,7	1722,9	1745,3	1782,6	1805,7
Податкові надходження фіксованого податку	581,8	632,4	685,9	742,5	802

Як видно з табл. 2, прогностні значення показників істотно відрізняються від наведених у [4].

Отже, використовуючи дані про кількість фізичних осіб-підприємців і обсягів податкових надходжень від них за період 2001-2013 рр., побудовано регресійні моделі для прогнозування цих показників на період 2014-2018 рр. Коефіцієнти кореляції цих моделей близькі до одиниці, тому побудовані моделі адекватно відображають реальну дійсність. Прогнозовані показники порівняно з відповідними в [4]. Як виявилось, різниця у підходах до прогнозування дає істотно різні значення прогнозованих показників.

Література

- Гриджина М.В. Налоговая система Украины : учебн. пособ. / М.В. Гриджина, Н.И. Вдовченко, А.В. Калина. – К. : Изд-во МАУП, 2000. – 268 с.
- Лондар С. Моделі прийняття рішень з проблем вдосконалення податкової політики в умовах ринкової трансформації економіки України : монографія / С. Лондар; под ред. проф. В. Юринця. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 2001. – 224 с.
- Чугунов І.Я. Фінансово-бюджетні відносини: аналіз тенденцій розвитку в умовах ринкової трансформації економіки України : монографія / І.Я. Чугунов, С.Л. Лондар. – Київ-Львів : Компанія "Аліот", 2002. – 203 с.
- Грін О.В. Організаційно-економічний механізм оподаткування підприємницької діяльності громадян України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / О.В. Грін; Львів. НУ ім. Івана Франка. – Львів, 2009. – 20 с.
- Грін О.В. Прогнозування показників діяльності фізичних осіб-підприємців в Україні / О.В. Грін // Економіка України в умовах посилення глобалізаційних процесів: виклики і перспективи : матер. Міжнар. наук. студ.-аспір. конф., Львів, 15-16 травня 2009 р. – С. 113-114.
- Грабовецький Б.С. Економічне прогнозування та планування : навч. посібн. / Б.С. Грабовецький. – К. : Вид-во "Центр навч. літ-ри", 2003. – 188 с.

Гирская О.З., Цегелик Г.Г. Анализ и прогнозирование объемов налоговых поступлений в бюджет Украины от предпринимательской деятельности

Проанализирована эффективность налоговой системы Украины за последние несколько лет. Исследована динамика численности физических лиц-предпринимателей и динамика налоговых поступлений от физических лиц-предпринимателей с помощью методов математического моделирования, неизвестные параметры которых вычислено методом наименьших квадратов. Применен регрессионный анализ для прогнозирования

ния и исследования налоговых поступлений в государственный бюджет и численности физических лиц-предпринимателей. Рассмотрены вопросы становления и развития механизма налогообложения предпринимательской деятельности в Украине.

Ключевые слова: анализ, математическое моделирование, регрессионный анализ.

Hirska O., Tsehelyk G. The Analysis and Forecasting of Business Tax Revenues to Ukraine's Budget

The efficiency of Ukraine's tax system is analysed for the last few years. The analysis of the dynamics of natural persons - entrepreneurs and dynamics of tax revenues from individuals – entrepreneurs is conducted with the help of mathematical modeling, the unknown parameters are calculated by the method of least squares. The regression analysis for the prediction and research of tax revenues to the state budget and the number of individuals – entrepreneurs is applied. The question of formation and development of the business taxation mechanism in Ukraine is considered.

Key words: analysis, mathematical modeling, regression analysis, tax system, tax revenues.

УДК 657.922:658.27

*Доц. І.І. Демко, канд. екон. наук –
Львівський інститут банківської справи УБС НБУ*

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕРЕОЦІНЮВАННЯ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ**

Розкрито особливості бухгалтерського обліку основних засобів. Обґрунтовано необхідність гармонізації фінансового та податкового обліку та їх наближення до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Проаналізовано процес переоцінювання основних засобів підприємства та відображення її результатів в обліку відповідно до встановлених вимог і міжнародних стандартів. Розглянуто визначення справедливої вартості основних засобів під час переоцінювання активів підприємства для цілей бухгалтерського обліку і з'ясовано необхідність встановлення справедливої вартості основних засобів як важливого етапу під час переходу бухгалтерського обліку на міжнародні стандарти.

Ключові слова: міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, основні засоби, переоцінка, справедлива вартість, положення (стандарт) бухгалтерського обліку, податковий облік, Податковий кодекс.

Система бухгалтерського обліку виступає джерелом інформації, яка необхідна керівництву підприємства та зовнішнім користувачам для своєчасного прийняття рішень і реагування на вплив зовнішніх та внутрішніх факторів. Здійснення господарських операцій на підприємстві потребують наявності якнайточнішої інформації про вартість основних засобів. Саме тому процес переоцінювання є дуже важливим і водночас складним та трудомістким, що зумовлено складністю методології відображення в обліку результатів переоцінювання з використання нових економічних термінів, які ускладнюють формулювання положень нормативних актів, породжують суперечності між їх нормами.

Вагомий внесок у розробку теоретичних і методичних рекомендацій щодо вирішення проблем оцінки та переоцінки основних засобів зробили вітчизняні та зарубіжні науковці: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, А.П. Грінько, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, В.Г. Лінник, Н.М. Малюга, М.Ф. Огійчук, Я.В. Соколов, В.В. Сопко, Л.К. Сук, В.Я. Савченко, Н.М. Ткаченко, А.Д. Шеремет. Метою є дослідження питань гармонізації фінансового та податкового обліку основних засобів в умовах інтеграції та стандартизації обліку з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.

В умовах ринкових відносин результати діяльності кожного підприємства значною мірою залежать від наявності та стану основних засобів, які забезпечують економічну самостійність суб'єкта господарювання і конкурентоспроможність його продукції, визначають технічний та технологічний рівень виробництва. Ринкова система управління потребує більш комплексної інформації щодо наявних основних засобів. Практична діяльність підприємств свідчить, що облік основних засобів ще більше ускладнився [2]. Успішність управління основними засобами підприємства можна розглядати з позиції ефективності їхнього використання в господарському обороті.

Переоцінка основних засобів як інструмент збереження економічної цінності активів підприємства забезпечує відображення реальної ринкової вартості активів у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. Її проведення є складним і багаторівневим процесом, що підтверджується значними затратами праці на всіх етапах його здійснення: від обґрунтованості прийняття рішення про переоцінювання до визначення його кінцевих результатів.

Доцільність переоцінювання варто розглядати з різною метою, і не тільки для відображення реальної вартості основних засобів у регістрах бухгалтерського обліку, а і для визначення сум нарахування амортизації. Зміна вартості основних засобів безпосередньо впливає на зміну розміру амортизаційних відрахувань, які формують інвестиційні ресурси підприємства.

Крім цього, неправильна оцінка основних засобів може спричинити такі негативні наслідки, як неточне нарахування амортизації, а звідси – викривлення собівартості продукції, робіт і послуг, а отже, і показників доходності, рентабельності підприємства, що може призвести до неправильних висновків після аналізу діяльності підприємства і, як наслідок, прийняття неправильних управлінських рішень.

Платники податку всіх форм власності мають право проводити переоцінку об'єктів основних засобів, застосовуючи щорічну індексацію вартості основних засобів, що амортизується, та суми накопиченої амортизації на коефіцієнт індексації, який визначається за формулою

$$Ki=(I(a-1)-10):100,$$

де $I(a-1)$ – індекс інфляції року, за результатами якого проводиться індексація. Якщо значення Ki не перевищує одиниці, то індексація не проводиться [1].

Хоча результати індексації збільшують первісну вартість основних засобів на початок наступного року, з метою амортизації за П (С) БО переоцінка проводиться на інших засадах. П(С)БО7 "Основні засоби" визначає критерії віднесення ремонтних витрат на збільшення первісної вартості об'єктів основних засобів. До них відноситься вплив проведених ремонтних робіт на майбутні економічні вигоди від використання об'єкта. Згідно з Податковим кодексом, критерій майбутніх економічних вигод також застосовується, при цьому встановлюється вартісний критерій. Так, первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних із ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів (реконструкція, модифікація, добудова), що приводить до зростання майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єктів у сумі, що перевищує 10 % сукупної балансової вартості всіх груп основних засо-